

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

งานเกษตร ม.6

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6



กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ผู้เรียบเรียง : นายวรุฒิ โอชะคลัง
นางสาวสุพรรณษา โกชะ

ผู้ตรวจ : นายจรูญ สีม่วงงาม
นายศักดิ์ดา พลับวังกล้า
นางสาวบุญเจือ เพ็ชรเกตุ

บรรณาธิการ : นายมนตรี น้อยท่าทอง
ดร.สุนีย์ วิทยสัมพันธ์

ผลิตและจัดจำหน่าย

บริษัทศูนย์หนังสือ เมืองไทย จำกัด
นางสาวปัญญณี วิทยสัมพันธ์
101/14 หมู่บ้านมณียา 3 ซอย 10
ถนนรัตนธิเบศร์ ตำบลไทรมา อำเภอมือง
จังหวัดนนทบุรี 11000
โทร. 0-2924-6316
08-1445-9968
08-6300-4113
โทรสาร 0-2594-3923
E-mail : editor@muangthaibook.com
Website : www.muangthaibook.com

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

งานเกษตร ม.6

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ผู้เรียบเรียง	: นายวรุฒิ โอชะคลัง นางสาวสุพรรณษา โกชะ
ผู้ตรวจ	: นายจรูญ สีม่วงงาม นายศักดิ์ดา พลับวังกล้า นางสาวบุญเจือ เพ็ชรเกตุ
บรรณาธิการ	: นายมนตรี น้อยท่าทอง ดร.สุนีย์ วิทยสัมพันธ์
พิมพ์ครั้งที่ 1	: พฤศจิกายน 2562
จำนวน	: 3,000 เล่ม
ผลิตโดย	: บริษัทศูนย์หนังสือ เมืองไทย จำกัด นางสาวปัญญณี วิทยสัมพันธ์ 101/14 หมู่บ้านมณียา 3 ซอย 10 ถนนรัตนธิเบศร์ ตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี 11000 โทร. 0-2924-6316, 08-1445-9968, 08-6300-4113 โทรสาร 0-2594-3923 E-mail : editor@muangthaibook.com Website : www.muangthaibook.com
ISBN	: 978-616-281-735-9
ราคา	: 85 บาท

“หนังสือเล่มนี้เป็นลิขสิทธิ์ของ บริษัทศูนย์หนังสือ เมืองไทย จำกัด ห้ามทำซ้ำ คัดลอก เลียนแบบ
ทำสำเนาตัดแปลง หรือวิธีการอื่นใดไปเผยแพร่ ไม่ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้
นอกจากจะได้รับการยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจาก บริษัทศูนย์หนังสือ เมืองไทย จำกัด”



คำนำ



สารบัญ

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน งานเกษตร ม.6 เล่มนี้ เรียบเรียงขึ้นตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

เนื้อหาภายในหนังสือมีด้วยกันทั้งหมด 6 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย (1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเกษตร
(2) การปลูกพืชเพื่อการดำรงชีพ (3) การเลี้ยงสัตว์เพื่อการดำรงชีพ (4) การแปรรูปและการถนอมอาหาร
(5) เทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ และ (6) เศรษฐกิจพอเพียงกับเกษตรทฤษฎีใหม่ พร้อมทั้งกิจกรรมและคำถาม
ประจำหน่วยเพื่อเสริมทักษะความเข้าใจแก่ผู้เรียน

ฝ่ายวิชาการ ศูนย์หนังสือ เมืองไทย และผู้เรียบเรียง หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน
งานเกษตร ม.6 เล่มนี้ จะสามารถให้ความรู้และเกิดประโยชน์แก่ ผู้เรียน ผู้สอน ตลอดจนผู้สนใจศึกษาทั่วไป
เป็นอย่างดี หากมีข้อผิดพลาดประการใด ฝ่ายวิชาการ ศูนย์หนังสือ เมืองไทย และผู้เรียบเรียง พร้อมน้อมรับ
คำติชม เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป

นายวรวุฒิ โอชะคลัง

นางสาวสุพรรณษา โกษะ

และ



ฝ่ายวิชาการ ศูนย์หนังสือ เมืองไทย

หน้า

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเกษตร.....1

1.1 ความหมายและความสำคัญของการเกษตร.....2

1.2 ประเภทของเครื่องมือเกษตรกรรม.....4

1.3 หลักการใช้เครื่องมือเกษตรกรรม.....15

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 1.....16

คำถามหน่วยการเรียนรู้ที่ 1.....17

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การปลูกพืชเพื่อการดำรงชีพ.....18

2.1 ประเภทของพืชทางการเกษตร.....19

2.2 การวางแผนการปลูกพืช.....22

2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช.....26

2.4 การขยายพันธุ์พืช.....39

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 2.....66

คำถามหน่วยการเรียนรู้ที่ 2.....67

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การเลี้ยงสัตว์เพื่อการดำรงชีพ.....68

3.1 ความหมายของการเลี้ยงสัตว์.....69

3.2 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์.....70

3.3 สัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญ.....79

3.4 ตัวอย่างการเลี้ยงสุกร.....85

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 3.....95

คำถามหน่วยการเรียนรู้ที่ 3.....96

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การแปรรูปและการถนอมอาหาร.....97

4.1 ความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ของการแปรรูปและการถนอมอาหาร.....98

4.2 หลักในการถนอมอาหาร.....99

4.3 ตัวอย่างการถนอมอาหารจำพวกผักและผลไม้.....106

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 4.....112

คำถามหน่วยการเรียนรู้ที่ 4.....113



หน้า

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่	114
5.1 ความเป็นมาของเทคโนโลยีการเกษตร	115
5.2 การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช	115
5.3 พืชดัดแปลงพันธุกรรม	119
5.4 การผสมเทียม	122
5.5 การฝากถ่ายตัวอ่อน	124
5.6 การโคลน	125
5.7 สัตว์ดัดแปลงพันธุกรรม	127
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 5	129
คำถามหน่วยการเรียนรู้ที่ 5	130
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เศรษฐกิจพอเพียงกับเกษตรทฤษฎีใหม่	131
6.1 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	132
6.2 เกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อการเกษตร	134
6.3 ตัวอย่างการทำเกษตรทฤษฎีใหม่	145
กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 6	150
คำถามหน่วยการเรียนรู้ที่ 6	151
บรรณานุกรม	152



สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
 ภาระงานอาชีพ

งานเกษตร ม.6

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเกษตร	
สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว	ง 1.1 ม.6/1 อธิบายวิธีการทำงานเพื่อการดำรงชีวิต ง 1.1 ม.6/3 มีทักษะการจัดการในการทำงาน ง 1.1 ม.6/5 มีทักษะในการแสวงหาความรู้เพื่อการดำรงชีวิต
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การปลูกพืชเพื่อการดำรงชีพ	
สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว	ง 1.1 ม.6/1 อธิบายวิธีการทำงานเพื่อการดำรงชีวิต ง 1.1 ม.6/2 สร้างผลงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ และมีทักษะการทำงานร่วมกัน ง 1.1 ม.6/3 มีทักษะการจัดการในการทำงาน ง 1.1 ม.6/4 มีทักษะกระบวนการแก้ปัญหาในการทำงาน ง 1.1 ม.6/5 มีทักษะในการแสวงหาความรู้เพื่อการดำรงชีวิต ง 1.1 ม.6/7 ใช้พลังงาน ทรัพยากร ในการทำงานอย่างคุ้มค่าและยั่งยืนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การเลี้ยงสัตว์เพื่อการดำรงชีพ	
สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว	ง 1.1 ม.6/1 อธิบายวิธีการทำงานเพื่อการดำรงชีวิต ง 1.1 ม.6/2 สร้างผลงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ และมีทักษะการทำงานร่วมกัน ง 1.1 ม.6/3 มีทักษะการจัดการในการทำงาน ง 1.1 ม.6/5 มีทักษะในการแสวงหาความรู้เพื่อการดำรงชีวิต
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การแปรรูปและการถนอมอาหาร	
สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว	ง 1.1 ม.6/1 สร้างผลงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ และมีทักษะการทำงานร่วมกัน ง 1.1 ม.6/5 มีทักษะในการแสวงหาความรู้เพื่อการดำรงชีวิต ง 1.1 ม.6/7 ใช้พลังงาน ทรัพยากร ในการทำงานอย่างคุ้มค่าและยั่งยืนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่	
สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว	ง 1.1 ม.6/1 อธิบายวิธีการทำงานเพื่อการดำรงชีวิต ง 1.1 ม.6/3 มีทักษะการจัดการในการทำงาน ง 1.1 ม.6/5 มีทักษะในการแสวงหาความรู้เพื่อการดำรงชีวิต ง 1.1 ม.6/6 มีคุณธรรมและลักษณะนิสัยในการทำงาน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เศรษฐกิจพอเพียงกับเกษตรทฤษฎีใหม่	
สาระที่ 2 การอาชีพ มาตรฐาน ง 2.1 เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ	ง 2.1 ม.6/1 อภิปรายแนวทางเข้าสู่อาชีพที่สนใจ ง 2.1 ม.6/2 เลือกและใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับอาชีพ ง 2.1 ม.6/3 มีประสบการณ์ในอาชีพที่ถนัดและสนใจ ง 2.1 ม.6/4 มีคุณลักษณะที่ดีต่ออาชีพ



หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเกษตร

สาระที่ 1

การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1

เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

ตัวชี้วัด

- ง 1.1 ม.6/1 อธิบายวิธีการทำงานเพื่อการดำรงชีวิต
- ง 1.1 ม.6/3 มีทักษะการจัดการในการทำงาน
- ง 1.1 ม.6/5 มีทักษะในการแสวงหาความรู้เพื่อการดำรงชีวิต

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายและความสำคัญของการเกษตรได้ (มฐ. ง 1.1 ม.6/1 ม.6/5)
2. จำแนกประเภทของเครื่องมือเกษตรกรรมได้ (มฐ. ง 1.1 ม.6/3)
3. บอกวิธีการบำรุงรักษาเครื่องมือเกษตรกรรมได้ (มฐ. ง 1.1 ม.6/3)
4. ใช้เครื่องมือเกษตรกรรมอย่างมีประสิทธิภาพได้ (มฐ. ง 1.1 ม.6/1)

ผังสสารการเรียนรู้



สาระสำคัญ

การเกษตรถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เนื่องจากพื้นฐานของมนุษย์ต้องใช้ปัจจัยสี่ในการดำรงชีพ ที่ประกอบไปด้วย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ปัจจัยเหล่านี้จึงต้องการผลผลิตทางการเกษตรเพื่อตอบสนองความต้องการที่มีอยู่ให้เพียงพอ



1.1 ความหมายและความสำคัญของการเกษตร

1.1.1 ความหมายของการเกษตร

การเกษตรหรือการเกษตรกรรม หมายถึง การเพาะปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ และการประมง โดยอาศัยความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและเงินทุนเพื่อให้ได้ผลผลิตจากพืชและสัตว์ ซึ่งผลผลิตเหล่านี้เรียกว่า “ผลผลิตทางการเกษตร” ส่วนบุคคลที่ทำการเกษตรเรียกว่า “เกษตรกร”

การเกษตร หมายถึง การดำเนินกิจกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ โดยมนุษย์เป็นผู้ควบคุมปัจจัยการเจริญเติบโตอย่างมีระบบแบบแผน มีการคำนวณรายได้-รายจ่ายเพื่อดำเนินการทั้งหมดในการเกษตร อีกทั้งยังรวมถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางธรรมชาติให้แก่คนรุ่นหลัง



(ก) การเพาะปลูก



(ข) การเลี้ยงสัตว์



(ค) การประมง

รูปที่ 1.1 เกษตรกรรม

(ที่มา : <https://qrqo.page.link/o5dPZ>)

1.1.2 ความสำคัญของการเกษตร

ในปัจจุบันการเกษตรมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างมาก ซึ่งพื้นฐานของมนุษย์ต้องอาศัยปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิตในแต่ละวัน ซึ่งประกอบด้วย

1. อาหาร ได้จากพืชและสัตว์ เช่น ผลไม้ ผัก ข้าว ไข่ สุนัข ปลา เป็นต้น
2. เครื่องนุ่งห่ม ได้จากพืช เช่น ฝ้าย ป่าน ฝ้าย ไหม ได้จากสัตว์ เช่น ขนแกะ ขนแพะ เป็นต้น
3. ที่อยู่อาศัย ได้จากพืช เช่น ไม้ยางพารา ไม้เต็ง ไม้สัก ไม้ประดู่ เป็นต้น
4. ยารักษาโรค ได้จากพืชสมุนไพรต่าง ๆ เช่น ขิง ข่า พริกไทย ขมิ้น หอม กระเทียม มะขาม เป็นต้น



(ก) มะม่วง



(ข) นุ่น



(ค) ไม้ยางพารา



(ง) พื้ทลายโจร

รูปที่ 1.2 ตัวอย่างผลผลิตทางการเกษตร
(ที่มา : <https://qrqo.page.link/4MFqP>)

ดังนั้น อาชีพเกษตรกรรมจึงเป็นอาชีพที่มีความสำคัญอย่างมากในการสร้างปัจจัยสี่ ที่เป็นพื้นฐานของการดำรงชีพ จึงทำให้ประชากรไทยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น อาชีพทำสวน ทำไร่ ทำนา เลี้ยงสัตว์ ประมง เป็นต้น

1.1.3 ประโยชน์ของการเกษตร มีดังนี้

1. สามารถทำเป็นอาชีพเสริมหรืออาชีพหลักได้
2. ช่วยลดค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว
3. ช่วยให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
4. ทำให้มีความรู้ จากการศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติจริง
5. นำผลผลิตทางการเกษตรมาใช้เป็นวัตถุดิบในการปรุงอาหารและใช้เป็นยารักษาโรคได้
6. ช่วยสร้างรายได้ให้กับประเทศ
7. ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างคุ้มค่า



1.2 ประเภทของเครื่องมือเกษตรกรรม

เครื่องมือการเกษตร หมายถึง อุปกรณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเกษตร ช่วยให้มีความสะดวกรวดเร็ว พุนแรง ลดระยะเวลา และช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เครื่องมือการเกษตรที่ดีควรรอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน และเหมาะสมกับประเภทของงานนั้น ๆ

1.2.1 เครื่องมือเกษตรกรรมประเภทใช้แรงจากคน

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเตรียมดิน

(1) จอบถาก ใบจอบมีลักษณะเป็นแผ่นบาง หน้าจอบเรียบเสมอกัน น้ำหนักเบา ใช้สำหรับขุดดินอ่อน พรวนดิน หรือถางหญ้า



รูปที่ 1.3 จอบถาก
(ที่มา : <https://qrqo.page.link/ebfml>)

(2) จอบขุด ใบจอบมีลักษณะเป็นแผ่นแบน หน้าจอบโค้งเว้า มุมจอบแหลมคม ใช้สำหรับขุดดินที่ค่อนข้างแข็ง และหลุมขนาดใหญ่



รูปที่ 1.4 จอบขุด
(ที่มา : <https://qrqo.page.link/pAoAc>)



(3) เสียม ใบเสียมโค้งเว้าแคบ มุมเสียมแหลมคม น้ำหนักเบา ส่วนมากนิยมใช้ขุดหลุมที่มีขนาดเล็กและลึก หรือใช้พรวนดินบริเวณแคบ ๆ



รูปที่ 1.5 เสียม

(ที่มา : <https://qr.go.page.link/d2d5f>)

(4) พลั่วตัก ใบพลั่วจะมีขนาดใหญ่กว่าเสียมและจอบ คมของพลั่วไม่ได้มีไว้อุดแต่มีไว้ตักหรือโกย ใช้สำหรับตักดิน ทราย หรือปุ๋ยที่มีความละเอียดมาก



รูปที่ 1.6 พลั่วตัก

(ที่มา : <https://qr.go.page.link/g72W9>)

(5) พลั่วผสม มีลักษณะคล้ายกับพลั่วตัก แต่คมพลั่วมีปลายแหลมโค้ง



รูปที่ 1.7 พลั่วผสม

(ที่มา : <https://qr.go.page.link/VCV1o>)

(6) ส้อมพรวน ใช้สำหรับพรวนดินรอบ ๆ โคนต้นพืชที่มีขนาดเล็ก ไม่ควรใช้พรวนดินบริเวณที่มีดินแข็ง เพราะจะทำให้ฟันของส้อมพรวนหักหรืองอได้



รูปที่ 1.8 ส้อมพรวน

(ที่มา : <https://qr.go.page.link/XbZ29>)

(7) ช้อนปลูก ใช้สำหรับขุดหลุมขนาดเล็ก ตักดิน ตักปุ๋ย พรวนดิน หรือย้ายต้นกล้า



รูปที่ 1.9 ช้อนปลูก

(ที่มา : <https://qr.go.page.link/Nn7Bs>)